

Zapiski bibliograficzne

NIEMCY W DOBIE IMPERIALIZMU

Niemcy wilhelmińskie

ERICH EYCK: Bismarck, Wilhelm I. und die spanische Thronkandidatur. Aus den geheimen Akten der Wilhelmstrasse. „Deutsche Rundschau” 1958. H. 8, s. 723—734.

Autor artykułu, znany historyk Erich Eyck, znawca okresu Bismarcka, stwierdza, iż jeden z najważniejszych problemów historii najnowszej — geneza wojny francusko-pruskiej 1870—1871 — został obecnie wyjaśniony. W Wielkiej Brytanii (w związku z przejściem przez Aliantów w ostatniej wojnie archiwum Auswärtiges Amt) ukazała się publikacja tajnych, dotychczas niedostępnych dla badaczy dokumentów niemieckiego ministerstwa spraw zagranicznych pt. Bismarck and the Hohenzollern Candidature for the Spanish Throne. The Documents in the German Diplomatic Archives edited with an Introduction by Georges Bonnin, translated by Dr. Isabella Massey. With a Foreword by DR. G. P. Gooch. London, Chatto & Windus. Powyższy zbiór dokumentów nie tylko rozwiązuje cały problem, lecz także wyjaśnia całkowicie cyniczne stanowisko kanclerza Bismarcka w tej sprawie, którego celem, jak to wykazał autor artykułu, było wywołanie z góry uplanowanego konfliktu francusko-pruskiego.

Republika Weimarska 1919—1933

PETER VON OERTZEN: Die grossen Streiks der Ruhrbergarbeiterschaft im Frühjahr 1919. Ein Beitrag zur Diskussion über die revolutionäre Entstehungsphase der Weimarer Republik. „Vierteljahrshefte für Zeitgeschichte” 1958. H. 3, s. 231—262.

Oertzen postawił sobie bardzo ambitne zadanie. Chce dać odpowiedź na pytanie, czy w początkowym okresie Repu-

bliki Weimarskiej były inne możliwości jak tylko alternatywa: kompromis SPD z mieszczaństwem i konserwatystami albo dyktatura proletariatu. Autor daje odpowiedź pozytywną po dość dokładnej analizie wielkiego strajku górników w Zagłębiu Rury wiosną 1919 r.

J. W. BRÜGEL: Das Schicksal der Strafbestimmungen des Versailler Vertrags. „Vierteljahrshefte für Zeitgeschichte” 1958. H. 3, s. 263—270.

Traktat wersalski przewidywał między innymi jak powszechnie wiadomo ukaranie Wilhelma II i innych osób odpowiedzialnych za wybuch pierwszej wojny światowej. W zasadzie wiadomo, dlaczego do tego nie doszło. Obecnie w związku z ukazaniem się kolejnego tomu Documents on British Foreign Policy 1919—1939, Vol. VII, The First Conference of London 1920, znane są także szczegóły dotyczące rozwoju tej sprawy, które przedstawia autor powyższego artykułu.

D. C. WATT: Die bayerischen Bemühungen um Ausweisung Hitlers 1924. „Vierteljahrshefte für Zeitgeschichte” 1958. H. 3, s. 270—280.

Hitler po utaskawieniu i zwolnieniu z więzienia, w którym odsiadywał karę za nieudany zamach przedsięwzięty w dniu 9 listopada 1923 r., miał być wydany z Bawarii do Austrii. Do tego jednak nie doszło, gdyż ówczesny kanclerz Austrii Seipel sprzeciwił się temu, nie chciał bowiem powiększać już, tak dużych trudności wewnętrznych Austrii przez przyjęcie znanego zamachowca.

Niemcy hitlerowskie w dobie II wojny światowej 1939—1945

J. W. BRÜGEL: Die polnische Frage im Lichte der Kriegskorrespondenz zwischen Stalin, Churchill und Roosevelt.

„Europa Archiv” 1958, H. 15/16/17/, s. 11021—11029.

Opierając się na wydanej w ubiegłym roku w ZSRR korespondencji między Stalinem, Churchillem i Rooseveltem (patrz PZ nr 1/58) oraz na analogicznej publikacji angielskiej pt.: „Stalin's Correspondence with Churchill, Attlee, Roo-

sevelt and Truman 1941—1945”. Lawrence & Wishart, London 1958 (które to wydawnictwa, jak to stwierdza autor artykułu, są poza dwoma wyjątkami prawie że identyczne), rozpatruje Brügel skomplikowany problem polski w rokowaniach między wielkimi mocarstwami podczas II wojny światowej.

Niemcy po II wojnie światowej

Eberhard MENZEL: Die staats- und völkerrechtlichen Probleme der Wiedervereinigung Deutschlands. „Europa Archiv” 1958. H. 18, s. 11051—11062.

Autor, profesor uniwersytetu w Kilonii, rozpatruje problem zjednoczenia Niemiec z punktu widzenia prawa państwowego i międzynarodowego i dochodzi do następujących konkluzji: 1) Nie należy liczyć na szybkie rozwiązanie tego problemu i 2) chociaż w obecnej sytuacji droga do rozwiązania tego problemu jest bardzo długa i skomplikowana, jednak należy korzystać z szansy, która jeszcze

pozostaje. Jeżeli obecny podział Niemiec oceniany dziś jeszcze przez Niemców i światową opinię publiczną jako pożądanego godny, uznany będzie w przyszłości za stan faktyczny, to wszystkie próby przywrócenia jedności Niemiec zostaną nadzwyczaj utrudnione.

Do artykułu dołączona jest bibliografia artykułów, jakie ukazały się dotychczas w „Europa Archiv” na temat podziału i zjednoczenia Niemiec, obejmująca około 40 pozycji.

Jerzy Krasuski i Zbigniew Kulak